

Сајам наоружања и војне опреме „Партнер 2025“

ПРИКАЗАНИ БРОЈНИ НОВИТЕТИ, ПАЖЊУ ПРИВЛАЧЕ ДРОНОВИ

Овогодишњи сајам наоружања и војне опреме окупио је више од 200 излагача из више од 30 земаља, на највећем изложбеном простору до сада. Већи је и број страних делегација који је посетио ту сајамску манифестацију – укупно 36 из 30 земаља. Министарство одбране, Војска Србије и „Југоимпорт – СДПР“ су током трајања сајма изложили 156 експоната, од чега је 31 новитет. Када се саберу први утисци, очљиво је да су највећу пажњу привукли разни модели беспосадних летелица.

Пише Мира ШВЕДИЋ

Фото: Даримир Банда, Јово Мамула, Милош Савић

Међународни сајам наоружања и војне опреме „Партнер”, највећи и најзначајнији сајам наоружања и војне опреме у региону, ове године одржан је од 23. до 26. септембра. Традиционални покровитељ те 12. по реду манифестације, која се одржава од 2004. године, било је Министарство одбране Републике Србије, суорганизатор „Југоимпорт – СДПР”, а носилац техничке реализације Београдски сајам.

Овај сајам био је већи него претходни – и просторно, и по броју учесника, али и по изложеним средствима НВО. Изложбени простор био је за 30 одсто већи него пре две године и обухватао је, поред стандардних хала 1 и 4, и хале 1А и 2. Како су саопштили организатори, ове године било је присутно 206 излагача из више од 30 земаља, што је 30% више него прошлог сајма, а већи је био и број страних делегација које су посетиле ту

јединствену манифестацију – укупно 36 из 30 земаља. Током четири сајамска дана посетиоци и потенцијални клијенти имали су прилику да сагледају производе које су представили домаћи и инострани произвођачи, било да је реч о најмодернијим борбеним платформама, беспилотним летелицама, системима веза или о другом.

Сајам је ове године отворио министар одбране Братислав Гашић, а церемонији су поред осталих присуствовали председник Владе Ђуро Мацут и начелник Генералштаба генерал Милан Мојсиловић.

Посетиоци су могли да виде шта су све наши стручњаци развили и наменска индустрија произвела, а та средства наоружања и војне опреме не задовољавају само потребе Војске Србије већ привлаче пажњу и веома изборљивих иностраних купаца. Тако се улагањем у савремене системе одбране упоредо граде мостови пријатељства и сарадње.

„Партнер 2025” је свакако и доказ да улагање у одбрану значи и улагање у привреду, у образовање, у науку и технологију, што утиче на јачање укупног развоја друштва, како је истакао на отварању сајма министар одбране и додао да „Србија,

ПОТПИСАНИ УГОВОРИ

Током трајања сајма потписано је седам уговора за набавку средстава НВО за потребе Војске Србије – из Одбрамбене индустрије Србије и из увоза. Поред тога, потписани су уговори са 17 фабрика за трећи инвестициони циклус улагања у њихове производне капацитете и два документа у вези са индустријском сарадњом – са компанијама „Airbus“ и „Dassault Aviation“.

не развија своју војску и своје војнотехничке капацитете да би угрожавала друге, већ да би чувала себе”. То нас је историја учила.

Многа од изложених средстава на сајму приказана су три дана пре на војној паради „Снага јединства”, која је одржана на Новом Београду.

НОВИТЕТИ ВЕЛИКИХ ДОМАЋИХ ИЗЛАГАЧА

Ове године распоред изложбеног простора био је другачији. Хала 1А била је резервисана за установе МО и ВС, попут техничких ремонтних завода, Техничког опитног центра, Војногеографског института, Војне академије, ВМА и других, а у највећој сајамској хали, Хали 1, традиционално су излагали домаћи излагачи. Најзаступљенији међу њима су, као и ранијих сајмова, Војнотехнички институт и „Југоимпорт – СДПР”, а ту је и 15 компанија Одбрамбене индустрије Србије, чији наступ више од 20 година интегрише „Југоимпорт”. Предузећа из области наменске индустрије, која су кооперанти те велике фирме, била су размештена у три сајамске хале.

На Међународном сајму наоружања и војне опреме и ове године представљен је велики број новитета, а посебну пажњу привукле су изложене беспосадне летелице (дронови), лутајућа муниција (дронове самоубице), прецизна муниција и друге врсте наоружања, које су претходних година постале атрактивне за купце широм света.

Треба истаћи да су Министарство одбране, Војска Србије, „Југоимпорт – СДПР” током трајања сајма изложиле 156 експоната, од чега је 31 новитет.

Војнотехнички институт је на сајму представио оно што су радили у протеклих годину или две, а то су пре свега дрови, првенствено дрови камиказе. Развијена је читава плејада дрови – „комарац 1”, „комарац 2”, „комарац 3”, потом лутајућа муниција – „осица”, „осица 2” (са склопљеним крилима), као и „стршљен”, који је први пут приказан на паради. Ту су и нападни дрон „обац”, као и наоружани ВТОЛ беспилотни ваздухоплов „сенка”. Изложен беспилотни ваздухоплов „стршљен” може да извршава задатке у садејству са беспилотним системом „сенка”.

Стари знанац је беспилотна тактичка летелица „врабац“, која сада има двојаку намену – постоји као извиђачка варијанта и као „врабац“ бомбардер. „Врабац“ је увелико у серијској производњи, а то средство у комбинацији са „осицом“ чини један систем којим ће се опремати Војска Србије. Такође, серијски се производи и даљински пилотиран ваздухоплов „пегаз“, који је резултат сарадње Војнотехничког института и инопартнера.

Институт је изложио и антидрон пушку, која је јединствена у свету по томе што су у њој обједињене две функције – радио-ометање и гађање циљева.

Новитет је и самоходни тешки минобацич 203 mm, артиљеријски систем кратког домета који је интегрисан на возилу ФАП 2026. Новина је и самоходна топ-хаубица 152/155 mm НОРА Б-39, са скраћеном цеви од 39 калибра, такозвана СОРА. Настала је интеграцијом на возило вучне топ-хаубице 152 mm, која је прекалибрисана на 155 милиметара.

Када је реч о системима ПВО, у наоружању Војске Србије се већ неколико година налази домаћи артиљеријско-ракетни систем ПАСАРС, који је на паради, а и на „Партнеру“, био опремљен радаром за рану детекцију дрона. Дронови могу да се детектује на удаљености до 4,5 km, а има и радио-ометач, па могу да се ометају на удаљеностима до четири километра.

На изложбеном простору изван сајамске зграде приказан је модернизовани тенк М-84 АСЗ, којим ће се опремати јединице Војске. Има нов реактивни оклоп верзије „нож“, која је најмодернија на тржишту, и има противдроновске справе.

„Југоимпорт – СДПР“ приказао је средства која су у развоју и она која се модернизују. Нека од њих су недавно уведена у наоружање Војске. Већина је изложена у Хали 1, мада има и оних изложених напољу, јер највећа хала Београдског сајма постаје тесна за сва средства која развојне и производне установе желе да прикажу.

Премијерно је приказно средство „александар ујединитељ”, ново оклопно возило точкаш 4×4, које је настало у сарадњи са инопартнером из Америке. На шасији возила „хамвеј” извршена је надградња оклопног тела, са много већим простором за смештај посаде, опреме, наоружања. На то возило могуће је уградити широки дијапазоном опреме. Такође, исто возило премијерно је приказано у конфигурацији командног возила за вођење система „гавран”.

Нови развој у „Југоимпорту” најавио је ракетни систем „шумадија”. До сада је тај систем приказиван као лансирано оруђе са ракетама 400 mm, које су у развоју, али је на изложеном примерку присутан још један његов елемент, а то је контејнер из кога ће, када се заврши развој, да се испљује ракета „вила”, тешка лутајућа муниција домета до 300 km, која може да се сврста у категорију крстарећих ракета.

Ту су и друга средства из њиховог развоја – возило „милош” са ракетама НОВА, домета осам километара, потом „милош 2”, који је прошао испитивања и требало би да почне његова серијска производња. Затим, ту је такође у развоју прототип система

„тамнава” са ракетама 128/262 mm на возилу „камаз”.

Приказано је и врло моћно борбено средство „лазански”, које је дуже време у фази развоја због ратне ситуације у свету, јер је на њему монтирана борбена станица руске производње. Приказана је и фамилија возила „лазар” – „лазар 3”, „лазар 3М” и „лазар 3К”, која улази у састав Војске као командно возило.

Најинтересантније и најмоћније средство јесте НОРА НГ (нове генерације). Она је премијерно приказана на сајму 2023. као функционални модел, а сад је у фази прототипа, који би требало да прође испитивања. То је артиљеријско оруђе које има значајно повећане перформансе у односу на претходни модел.

Не сме се заборавити ни производни програм компаније „Утва” из Панчева, чији развој интегрише „Југоимпорт”. Она се представила са унапређеним авионом „ласта”, који је приказан у спољашњем делу сајма. Та „ласта” нема клипни мотор као класична него турбо. Захваљујући томе има знатно боље карактеристике у смислу покретљивости, брзине, маневарбилности. Авион ће поред класичне употребе, за

тренинг, моћи да се користи и у антитерористичким дејствима, у ватреној подршци. Поред тог, приказана је и четвороседна варијанта авион опште намене „сова”, која је настала као модернизована варијанта авиона „утва 75” и већ је нашла купца.

Ове године први пут на сајму приказани су и модернизовани бродови. Новина је и да се на бродовима речне флотиле налазе беспосадне летелице.

Предузећа из групације Одбрамбена индустрија Србије, која су, уз јавно предузеће „Југоимпорт – СДПР”, основа српских потенцијала у области наоружања и војне опреме, изложила су заштитно-балистичку опрему, лично стрељачко наоружање, минобацаче у различитим калибрима, као и баруте, барутна пуњења и ракетна горива. Ове године на сајму је приметно већи био штанд компаније „Јумко” (на површини од 140 метара квадратних, што је три пута више него на претходном сајму), као и компаније EdePro, а „Прва петолетка – наменска” модернизовала је свој наступ холограмским приказом.

Осим компанија у оквиру те групације, „Партнер” традиционално окупља и друге произвођаче наоружања и војне опреме из Републике Србије.

ИНОСТРАНИ ИЗЛАГАЧИ

На овогодишњем сајму био је и велики број излагача из иностранства, чији су се штандови налазили у халама 2 и 4. То свакако говори о томе колико је наш сајам наоружања препознат и колико је интересантан за излагаче из иностранства.

Највећу површину изложбеног простора у Хали 4 заузео је штанд кинеске одбрамбене индустрије. На њему су се представиле кинеске компаније које производе ваздухоплове, ПВО средства, беспосадне платформе.

Своје штандове имале су и француске фирме. Премијерно су се на „Партнеру” појавили произвођач авиона „Дасо” („Dassault Aviation”) и произвођач електронике и система „Талес”, док је „Safran”, преко њиховог заступништва, компаније „Ромах”, учествовао на сајму пет пута. Наиме, „Safran Vectronix” у оквиру Romax излагачког простора присутан је на „Партнеру” од 2017, а „Safran Electronic & Defence” од 2019. године.

Први пут на „Партнеру”, у Хали 4, постављен је национални павиљон из Чешке, на којем је представљено седам чешких компанија, а поред њих је био и штанд чешке групе са још три компаније из те земље. Били су присутни „Aero Vodohodi”, „Helicopter Alliance”, „Češka Zbrojovka”, као и компанија „Тумас”. На ранијим сајмовима била је присутна српска компанија DEMAX, заступник њихових фирми. Штанд Чешке Републике био је један од највећих штандова међународних учесника на „Партнеру”.

Поред њих, у Хали 2, такође први пут на „Партнеру”, излагала је једна од три већа државна конгломерата наменске индустрије Уједињених Арапских Емирата – EDGE. Србија је од те компаније недавно набавила лутајућу муницију (дронове самоубице) Shadow-25 и Shadow-50, као и нешто раније SM-2. Компанија је прилично озбиљно схватила свој наступ и изложила много интересантније експонате него што је то уобичајено на већим сајмовима. Са друге стране, Војска Србије је на централном изложбеном простору у Хали 1 изложила своју нову лутајућу муницију „Shadow” серије компаније EDGE.

ПРАТЕЋИ ПРОГРАМ

На „Партнеру“ се одвијао и богат пратећи програм. Одржана су 23 предавања о актуелним темама из области савременог наоружања. Радове је представило 19 излагача – професора са машинског и факултета техничких наука из земље, из Војнотехничког института и других научних установа, а говорила су и двојица еминентних аналитичара из часописа „Jane’s“. Своја достигнућа у раду представиле су и две иностране компаније – „Rohde & Schwarz“ и „Elinc“.

Велики штанд имао је и Иран, који је био присутан са својим концептима и производима, а који поново излаже на „Партнеру“.

На београдском сајму наоружања и војне опреме поново је била присутна и израелска компанија „Елбит“, а ово је вероватно један од ретких сајмова, ако не и једини, где су се могли истовремено видети и израелски и ирански излагачи. „Елбит“ је доминирао спољним изложбеним простором, где су били изложени беспилотна летелица Elbit Hermes 900 и ракетни систем земља–земља PULS, који према својим тактичко-техничким карактеристикама представља једно од најзначајнијих појачања када су у питању офанзивне могућности Војске Србије. На лансеру система PULS налазе се два кон-

тејнера за ракете „Predator Hawk“, домета 300 километара, као и четири контејнера за ракете „Extra“, домета 150 километара. Оба производа израелске војне индустрије била су премијерно приказана на паради „Снага јединства“.

То су само нека од средстава која смо истакли у овом краћем приказу. Новина и занимљивости под куполама Београдског сајма има многи више и оне заслужују дужу причу.

Треба истаћи и то да су током сајма „Партнер 2025“ склопљени бројни уговори, отворене нове перспективе и партнерства како са домаћим, тако и страним произвођачима, ради даљег опремања Војске Србије. На тај начин спајају се традиција и иновације, национални интерес и међународна сарадња. ■